

Дзітлярыйчыра Мастацтва

Год выд. 33-і
№ 18 (1863)
3 сакавіка 1964 г.
Аўтарак
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

НЕЗАБУДЕМ МЫ-
не забудуць
НАШ ЧАДКІ

БАЯВІЯ І ПРАЦОЎНЫЯ ТРАДЫЦЫІ — НАШ ЗАДАБЫТАК

А. КАРАТКЕВІЧ,
сакратар Мінскага прамысло-
вага абкома КП Беларусі

Цяперашняе пакаленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме. Гэтыя запавяныя словы вялікай Праграмы будаўніцкага камунізму сёння гукаюць ва ўсіх кутках нашай радзімы. Людзі добра волі з вялікай цікавасцю і ўвагай сочаць за гераічнай працай савецкіх людзей — будаўніцкага камунізму, будаўніцкага новага шчаслівага жыцця. Яны ганарыцца Савецкім Саюзам, яны ганарыцца цяперашнім пакаленнем Краіны Саветаў.

Але ў нашара народа асабліва горадскіх. Дзеці і ўнукі байцоў Вялікай Кастрычніцкай сацыяльна-рэвалюцыйнай вайны моцна трымаюць у сваіх руках сцяг сваёй бацькоў і дзядоў. Сваёй самадзейнай працай і імкненнем не забываць праўду, пачацую старэйшым пакаленнем.

Маладзёў нашай краіны, якая не знала, на шчасце, жахаў вайны, іншы раз даволі чужына ўдзяле пераходнага гісторыі нашай дзяржавы, з цікавасцю слухае расказы старэйшых таварышаў пра неабходнасць справы мінулага. Кастрычніцкая рэвалюцыя, індустрыялізацыя і калектывізацыя краіны, Вялікая Айчынная вайна, пасляваенны перыяд — такія гераічныя шляхі барацьбы і перамог, прайдзеныя старэйшым пакаленнем. Пра вялікія здзяйсненні і слаўныя подзвігі ў імя сцігнення дзяржавы і народнага шчасця, якія ўспамінаюць сваё неспайное юнацтва, сваіх баювых сяброў і таварышаў, якія аддалі жыццё за Радзіму, за шчасце людзей.

Расказаць маладзёў пра слаўныя баявыя і працоўныя традыцыі савецкага народа, захаваць у памяці пакаленняў гераічныя старонкі жыцця нашай краіны — сёння гэта павіна быць у цэнтры ўвагі ідэалагічнай работы партыйных і камсамольскіх арганізацый.

На наш погляд, вельмі патрэбна і своечасовая размова пачаць на старонках газеты «Літаратура і мастацтва» Герой Савецкага Саюза Уладзімір Лабанюк. Яго артыкул «Не забудзем мы — не забудуць наш чадкі» прымусяць многіх задумацца над пытаннямі выхавання падрастаючага пакалення на рэвалюцыйных баявых і працоўных традыцыях савецкага народа.

Наша рэспубліка, яе сталіца Мінск мае слаўныя баявыя традыцыі. Тут выхаваліся і вырасталі многія тысячы адважных патрыятаў, якія праявілі ў баях з ворагамі большавіцкай стойкасць, непераўздымы гераізм і высокае баявое майстэрства. Кожны куток нашай неабсяжнай Радзімы — жывая гісторыя барацьбы народа ў баях з ворагамі.

Ужо некалькі гадоў пры музеі гісторыі Вялікай Айчынай вайны і аб'екце камсамольскай працы «Клуб баявой славы», які робіць вельмі шмат добрых і цікавых спраў. Клуб налічвае ў сваім актыве больш 300 чалавек. Асноўная задача клуба — аказаць дапамогу партыйным, камсамольскім і ін-

шым грамадскім арганізацыям у выхаванні працоўных і, перш за ўсё, маладзёў у духу савецкага патрыятызму і пралетарскага інтэлектуальнага, вернасці справе Камуністычнай партыі.

У 1963 годзе «Клубам баявой славы» было арганізавана больш 700 выступленняў на прамысловых прадпрыемствах, у вайсковых частках, навучных установах, у калгасах і саўгасах, праведзена больш 50 тэматычных канферэнцый.

Члены клуба — людзі розных узростаў і прафесій. Сярод іх Герой Савецкага Саюза і маладзёў, удзельнікі грамадзянскай вайны і партызанскіх атрадаў Вялікай Айчынай вайны. Выступленні сярод працоўных старых баяшанкоў т.т. В. Пыжыкава, А. Міньчова, В. Красноўскага, А. Сакалоўска, І. Таўстухова, І. Федарава, І. Каманкова і іншых, Герояў Савецкага Саюза Р. Мачульскага, Я. Сарокі, П. Саенка, А. Лабанюка, Я. Вайнука, П. Маладзёва, Г. Такуева, М. Оспінава, І. Бельскага, А. Мазаіна, праслаўленых партызан А. Захаравой, А. Федасюк, С. Сідарэні, А. Сцяпанавой і многіх іншых прыносілі вялікую карысць у справе выхавання падрастаючага пакалення.

Але дзейнасць членаў клуба не абмяжоўваецца толькі выступленнямі. Яны ўдзельнічаюць у правядзенні злётаў партызан, арганізуюць экскурсіі па гісторычных месцах, прымаюць актыўны ўдзел у рабоце музея.

Цяжка пералічыць усю шматгранную работу клуба. Яна адно, што стварэнне такіх клубаў у гарадах, на фабрыках і заводах, справа неабходная і патрэбная. Умовы для іх стварэння ёсць у кожным населеным пункце, на кожным прадпрыемстве. Спраўды, калі запікацца, хто на дзяржаўным прадпрыемстве, у дзяржаўным калгасе ці саўгасе мае баявыя ўзнагароды, ордэны і медалі, то кожны ўбачыць — такіх людзей вельмі многа. Іх удзел у выхаванні насіліцтва на гераічным мінулым нашай краіны будзе вельмі каштоўным. Няхай гэта будзе расказам пра невялікія эпізоды з жыцця ў гады Вялікай Айчынай вайны, або невялікі расказ пра подзвігі таго ці іншага таварыша, які быў ворагам, рызыкаваў сваім жыццём дзеля нашых светлых дзён. Такія задушылія размовы прынесу вялікую карысць.

Або возьмем другі прыклад. Многія заводы, фабрыкі, школы, калгасы, саўгасы, навучныя ўстановы, вуліцы, гарады носяць імёны праслаўленых палкаводцаў, герояў Вялікай Айчынай вайны, вядомых дзеячоў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада. У некаторых калектывах пра гэта не забываюць, штогод праводзяцца вечары, прысвечаныя жыццю і дзейнасці праслаўленага героя, чые імя носяць іх прадпрыемства. У чыровым кутку ці ў клубе аформлена фотавітрына або створан музей.

Нам трэба дамагчыся, каб гэта ўвайшло ў сістэму кожнага прадпрыемства, кожнага калектыву.

20 жніўня г.г. у сярэдняй школе № 63, што па вуліцы Мікалая Кедышкі, быў праведзены вечар «Чаму наша вуліца носіць імя М. Кедышкі?» Вечар арганізавалі для жыхароў гэтай вуліцы. У праграме вечара — сустрэча з баяшанымі гераі. Арганізатары яго — гістарычны доманраўніцтва № 19 і дзяржаўная сярэдняя школа № 63 — зрабілі вельмі добрую справу.

Цікавыя мерапрыемствы праводзіць Кастрычніцкі райком партыі ў сваіх мікрараёнах. У прыватнасці 48-й гадзінны Савецкіх Узброеных Сіл у клубы мікрараёнаў былі арганізаваны тэматычныя вечары. На вечарах змяшчалі ўдзельнікі вайны, якія жылі ў гэтым мікрараёне. Ішла вялікая размова пра гераюў, якія загінулі ў гады вайны.

Заслугоўвае ўвагі стварэнне ў вышэйшых навучных установах, тэхнікумах, школах, на фабрыках і заводах фотавітрын і фотавыставак «Нашы выхаванцы — гераі Вялікай Айчынай вайны».

Партыйным, камсамольскім арганам, аддзелам культуры неабходна перагледзець рэпертуар мастацкай самадзейнасці, увесці ў яго больш песень на тэмы гераічнага мінулага нашага народа. Трэба частей праводзіць вечары рэвалюцыйнай песні. Вельмі добра скажаць першы сакратар ЦК ВЛКСМ С. Паўлаў на III пленуме ЦК ВЛКСМ: «Чаму б на камсамольскіх сходках не спяваць рэвалюцыйныя песні, з якімі нашы бацькі разам з Леніным ішлі на штурм старога свету, стваралі сацыялістычную дзяржаву?» Вельмі правільная думка. Камсамольскім арганізацыям трэба пачаць над гэтым.

Некалькі слоў хочацца сказаць пра выхаванне насіліцтва на працоўных традыцыях савецкага народа. Уявім сабе такую карціну, якая вельмі часта сустракаецца ў нашым жыцці. Выпускнікі тэхнікума вучыліся ў вучэльніцы, пачынаюць на завод або фабрыку. Яны нарадзіліся і жылі тут пасля Вялікай Айчынай вайны, яны не ведаюць, якая была праца да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая была іх фабрыка.

Здавалася б, партыйна, камсамольскай, прафсаюзнай арганізацыям трэба было сабраць маладых рабочых і расказаць ім гісторыю свайго завода, фабрыкі, пра жыццё рабочых мінулых часоў, расказаць пра гераюў працы завода.

Але гэта не заўсёды і не ўсюды робіцца. Трэба правесці сістэму працоўнага выхавання маладых рабочых. Вось, напрыклад, малады рабочы, які прыйшоў нядаўна на завод, атрымаў станок, на якім працаваў заслужаны рабочы, што пайшоў на пенсію. І ўсё гэта адбылася будзёна. А чаму б перадаць станок не арганізаваць урачыста з вышаваннем і наказам. Цёплае слова старога рабочага застаецца на ўсё жыццё ў памяці яго пераемніка.

Людзі працы, камсамольцы, маладзёў ведаюць, што не за гарамі той час, калі ў іх спытаюць, якія будавалі камунізм, які пераадольвалі цяжкасці. І цяперашні маладзёў будзе што расказаць: першы ў свеце жалезна-бетонны чалавек і космас, атамны ледакол «Ленін», асаўенне даліны, гераічна штодзённая праца савецкіх людзей на заводах і фабрыках, на паліх і фермах калгасаў і саўгасаў.

Нам трэба пачаць з гісторыі свайго завода, фабрыкі, саўгаса. Каб захаваць для гісторыі справы свайго завода, трэба пачаць пра стварэнне музеяў на заводах і фабрыках, у школах, тэхнікумах і вузах. Ёсць добрыя прыклады — пазнаемца з музеем мінскай школы № 60 і вы самі ў гэтым пераканаецеся. Такія музеі трэба ствараць калі не ў кожнай школе, дык у многіх. І хай на многіх нашых прадпрыемствах, а не толькі на фабрыцы «Камунарна», заводзе імя Мяснікова і яшчэ тых-сіх будзе мае летапісы. Варта, напэва, паспяшацца таварышам з аўтамобільнага, трактарнага завода, з завода аўтаматычных ліній і іншых нашых буйных прадпрыемстваў. Вядома, што работа па стварэнні летапісаў там вядаецца. Але ці не заната даўга цягнуцца «падрахочуца стадыя»?

У заключэнне мне хочацца сказаць некалькі слоў пра надыходзячы юбілей — дваццацігоддзе з дня вызвалення Мінска і Мінскай вобласці ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Бюро Мінскага прамысловага абкома КПБ заахвочвае план святкаванняў дваццацігоддзя

У ГЭТЫМ НУМАРЫ

ТРАДЫЦЫІ ЖЫВУЦЬ, ТРАДЫЦЫІ Выхаваюць. БЕЛАРУСКІЯ САМАДЗЕЙНЫЯ КАЛЕКТЫВЫ — НА СЦЭНЕ КРАМЛЕЎСКАГА ТЭАТРА. З'ЕЗД ЗОДЧЫХ РЭСПУБЛІК РЭЦЭНЗІІ НА НОВЫЯ ТВОРЫ А. КУЛЯШОВА І Д. КАМІНСКАГА. ДЫПЛАМАНТ ПРАСТАВІ СПЕКТАКЛЬ. УРЫВАК З АПОВЕСЦІ І. КЛАЗА.

вызвалення Мінска. Мы прадумалі і наменціралі мерпрыемстваў, звязаных з выхаваннем людзей на баявых традыцыях савецкага народа.

На прадпрыемствах, па ўстаноўках і ў навучных установах будучыя арганізаваны лекцыі, даклады, гутаркі, сустрэчы з удзельнікамі вызвалення Мінска, буйнымі падпольшчыкамі і партызанамі. У Мінску і гарадах вобласці абудуцца фестывалі мастацкіх і хранікальна-дакументальных фільмаў, прысвечаных вызваленню Мінска і гераічнай барацьбе савецкага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Саюзам пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, прафесіянальных творчых калектываў у дні падрыхтоўкі і правядзення святаванняў рэкамендавана арганізаваць выступленні творчых работнікаў перададзеным таварышам, якія адлюстроўваюць гераічную барацьбу і стварэнне працы Савецкай Беларусі.

Да дваццаціга гадзіннага вызвалення горада выкананню Мінскага гарадскога Савета дзпутатаў працоўных даручана вырашыць пытанне аб прысваенні вуліцам, будынкам, школам, пярэньскім дружным імёнам гераюў падпольнай барацьбы, партызанскага руху і вайны Савецкай Арміі, якія праявілі гераізм у Вялікай Айчынай вайне.

ВА ЁСЕЙ ВЕЛІЧЫ І ПРАСТАЦЕ

У гэты пералеснавы дні ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве адбыўся спосабы «фестывалю» беларускіх самадзейных артыстаў, які з'явіўся нібы праграмна ідэяў выступленняў Беларускага тэатра оперы і балета. Сізня Крамлёўскага тэатра была аддалена ў распараджэнне людзей «друтой професіі» — удзельнікаў Беларускага народнага тэатра і аматараў музыкі, песні, танца з Гродна і Брэста.

Мастацкі кіраўнік Мінскай абласной народнай філармоніі А. Білібін, які прыхаў разам з народным тэатрам горада Барысава, з натхненнем гаворыць пра радзімы удзельніцкага тэатра тэатральнага калектыву.

— Беларускае самадзейнае спевакі, танцоры не раз выступалі перад масквічамі, — паведамляе ён. — А вось самадзейны тэатр прыхаў у Маскву ўпершыню.

— Малады калектыв барысаўчан налічвае прапазольных. Іх спектакль «Глыбокая плынь» добра прыняты масквічамі. Гледчыя асабліва адзначылі ігру выканаўцаў роляў: камісара партызанскага атрада — артыста народнага тэатра, палкоўніка ў адстаўцы В. Белаву, работніцу гаргадло Л. Кірычэнка (Таня). У час паказу спектакля за калісы прыйшлі выкладчыкі тэатральнага інстытута Б. Бібікаў і О. Пыжова. Яны горада дзякавалі самадзейным актёрам.

Яркае ўражанне зрабіў на масквіцкіх гледачоў канцэрт Гродзенскага народнага ансамбля песні і танца «Нёман». У пачатку канцэрта выйшлі на сцэну дзятчаты, апраўтаў у шудоныя націяннальныя касцюмы, прычым колеры іх былі падобныя так, што ў спалучэнні нагадалі то зялёнаваты, то блакітны хвалі слаўнай беларускай ракі. «Вы знаеце край, дзе шуміць Белавежа...» — заспявалі дзятчаты, і гледчам здалося, што званочка песня пра Нёман перанесла іх у край старажытнага Гродна. «Наш Нёман» А. Сакалоўскага, «Прывітаньня песня» і «Песня пра Гродна» А. Шылоўскага гучалі ў выкананні гродзенскіх спевакоў як гім роднай беларускай зямлі, лубым берагам шырокай паўнаводнай ракі.

Пра добрага прафесіянальнага актёра звычайна гавораць, што творчасць яго ўваходзіць сваімі вытокамі ў народную глебу. Гэта, па-мойму, самая высокая ацэнка для мастака. Калі ж спяваюць таленавітыя самадзейныя спевакі, такіх шчырых, непараўнальна прывабных, як у Гродзенскім ансамблі, дык тут ужо не трэба гаварыць высокіх слоў аб знітанні з народам. Бо на сцэне — сам народ ва ўсёй сваёй велічы і прастаце.

«Мужыцкая група хору выконвае «Лясную песню» У. Алоўнікава. Стаяць спевакі-мужычын, у суровых мужыцкіх абдымках пераліляюць іх рукі. Пэўна, хтосьці з гэтых людзей быў партызанам. Высакародны і сканізатраўны іх твары, шпільны жэсты выражэння. Быццам я сапраўды трапіў туды, дзе стаяць «бярэзы да сосны, партызанскія сёстры». Нібы чуць песню бяспрашнага народа горады Беларусі.

А вось гучыць «Ясны месяц» А. Новікава. Лірычная задушыўная мелодыя, па-сапраўднаму народная. Сярод слухачоў яе аўтар — вядомы савецкі кампазітар. У адказ на прывітанні і апладісменты гледачоў ён падняўся і высока ўзняў рукі над галавою, дзякуючы выканаўцам.

У атрыманне карэспандэнцыі акружылі кампазітара.

— Якая ваша думка? — А Новікаў высока ацаніў працу і зольнасці гродзенцаў. Спадабаўся яму і танец «Мяцель». Імітацыя іміляваў трыкі, феерверк радасці і вяселлі змовага свята, кружэнне ў віхурным танцы, якое нагадвае карагод сніжычак, лёгкасць і прыгожасць грашчэных рухаў — сапраўды, як усё гэта можа не спадабацца Агісты танец змяняе святлыя, як крыніца, беларускай народнай песні «Туман вяр». Шудонным голасам падраваў слухачоў З. Вялюко, які выканаў лірычную песню Ю. Семанькі «Ты мне вясною прынісяся». Вяселі і проста спявае Ф. Ненартовіч песню «Сям не знаю, не ведаю».

Масквічы пазнаёміліся таксама з багатай праграмай, самабытным мастацтвам сінюй гераічнага Брэста. Яны выступалі ў Крамлёўскім тэатры пасля гродзенцаў у наступны дзень, і пра гэта мы раскажам у наступным нумары.

Александр ЦВЯРКОЎ. На адмыку ўнізе вы бачце ўдзельнікаў танцавальнай групы Гродзенскага ансамбля (злева направа): студэнтку мідэстытута Г. Даўгавай, студэнтку культуры і мастацтваў У. Варыкову, работніцу Палаца культуры тэатральна-музычнага з. Мабэву, студэнтку культуры і мастацтваў В. Лігуню і вышэйшых чыноўнікаў фабрыкі мастацкіх вырабаў Н. Нічю, якім пашанцавала выступіць на Крамлёўскай сцэне.

АРХІТЭКТУРА — ЧАЛАВЕКУ

НАТАКІ З VIII З'ЕЗДА АРХІТЭКТАРАЎ РЭСПУБЛІКІ

28 лютага ў мінскім клубе імя Дзяржынскага сабраўся на свой VIII з'езд архітэктараў Савецкай Беларусі і іх госці — калегі з Масквы, Ленінграда, Украіны, Малдавіі, Літвы, Эстоніі, Казахстана. У рабоце з'езда ўдзельнічалі сакратар ЦК КПБ, старшыня Бюро ЦК КПБ па іраўніцтвам прамысловасці і будаўніцтвам Д. Філімонаў і загадчык аддзела ЦК КПБ М. Тарасоў. Тут былі будаўнікі, пісьменнікі, скульптары, жывапісцы, журналісты. З'езд адкрыўся, як звычайна. Але калі са справядлівым дакладам выступіла старшыня праўлення Саюза архітэктараў рэспублікі В. Ладыгіна, стала ясна, што гэта свята «без парад». Адрыву ж усталёўвалася дэлава творчай атмасфера.

В. Ладыгіна гаварыла аб прамысловым, культурна-бытавым і жыллёвым будаўніцтве, яго індустрыялізацыі, аб узнікненні новых гарадоў у рэспубліцы, дзе будуюцца гіганты Вялікай хіміі, падрабязна асветліла характэрнае ў сённяшняй горадбудаўніцкай практыцы Мінска, Віцебска, Магілёва, Брэста, Гомеля, Гродна, спынілася на пытаннях сельскага будаўніцтва. Яна гаварыла аб задачах

архітэктараў рэспублікі ў святле мэт, пастаўленых перад краінай снежнаснім і лютым Пленумам ЦК КПСС. Быў дадзены аналіз работы Саюза архітэктараў БССР за справядлівы перыяд.

Слухаючы выступленні дэлегатаў з'езда, гэсцей, знаёмых са звышай працай беларускіх архітэктараў, экспанаванай у факт клубна, размаўляючы ў час перапынку з архітэктарамі, старэйшымі і маладзёжымі, я надзвычай востра адчуў, якія велічныя планы, якія невычайналыя магчымасці паўсталі сёння перад нашымі дойдзімамі. Адчуваўся, што наша архітэктурна сёння перабудова «на хадзе», пазбаўляючыся прымытэнага, «антыархітэктурнага» ўпрыгожальніцтва, паспяхова набліжаецца да ўласцівай ёй функцыі — тварыць мэтазгоднае, эручнае, прыгожае. Натуральна, што перабудова суправаджаецца цяжкасцямі, якія даводзіцца пераадольваць. А жыццё стаяць перад архітэктарамі ўсё новыя і новыя задачы. Нышчэ паграбуе неадкладна іх вырашэння. Інтэнсіфі-

кацы сельскай гаспадаркі!.. Магутны поступ Вялікай хіміі ва ўсе галіны гаспадаркі краіны!.. Наўхільны рост прамысловасці!.. Як вясні ўсяго гэтага — неабходнасьць кардынальна перагляду многіх праектаў і планіроваў, якія лічыўся ўрававаліся новымі, а сёння ўважліва старэюць. Гаворка ідзе пра тое, які падкрэсліў першы сакратар праўлення Саюза архітэктараў СССР Г. Арлоў, каб стваріць архітэктурныя комплексы, якія прайроўць у наша камуністычнае заўтра.

Вядома, спатрэбіцца пэўны час і нямаля намаганняў, каб дабіцца найвышэйшай дасканаласці ва ўсіх галінах архітэктурнай творы і практыкі, але ўжо сёння відзочна, што нашы дойдзімы — на правільным шляху.

Архітэктурна ўспыльчому наблізілася да жыцця. І ў гэтым сёння ёе сла.

Як кажуць, збоку заўсёды відней. Таю асабліва перакананымі здаліся ўражанні госця з братаў Украіны — тав. Станіслаўскага, які трапа падмеціў: было б няправільным, калі б беларускія архітэктары пайшлі на шляху простага працягу тых неабліг, на яго думку, вырашэнняў, якія яны ажыццявілі ў аднаўленчы перыяд. Адначасна, што мы цяпер у архітэктурны перажываем «вельмі складаную рэвалюцыю», бо ўсе мэты работ — новыя, ды і стаўленне саміх архітэктараў да пытанняў горадбудаўніцтва таксама новае, тав. Станіслаўскага далей падкрэсліў: гэта не вынаходны паварот, а занадтамерны шлях далейшага развіцця нашай сацыялістычнага будаўніцтва ў асямі новых аб'ёмах і ўмовах. І з гэтым пераходным перыядам беларускія архітэктары справіліся.

Між іншым, збоку відней не толькі лепшае, але і горшае. Папярэдняе, з запікаўленасцю, класіфікацыя гаварылі госці з Масквы, Ленінграда, Казахстана, Малдавіі пра недахопы, што кінуліся ім у вочы ў час знаёмства з беларускімі новабудульмі. Гэта — досыць манатонныя мікраараёны; разрабленне забудовы — многае пачаць, але не завершана; малая колькасць архітэктараў у абласцях; не заўсёды ўдала вырашэння архітэ-

турныя задачы ў прамысловым будаўніцтве; недастатковая якасць масавага будаўніцтва і да т. п. Госці з'езда акцэнтавалі ўвагу на памянёныя недахопы, аналізавалі іх таму, што многія падобныя недахопы ёсць не толькі ў Беларусі. Па сутнасці, гэта быў абмен вопытам па барацьбе з адмысловымі тындамі ў сённяшняй архітэктурі.

Няма большай трагедыі для архітэктараў, чым снінуць з разліку чалавек ва ўгодку ўяўнай прыгажосці. Вось чаму партыя заўсёды падкрэслівае: архітэктур — чалавеку.

Што гэта азначае? Вось некалькі прыкладаў з выступленняў на з'ездзе.

Віцебляне спраектавалі буйнапапулярны будынак дзіцячага сада з поўным выкарыстаннем аснаскі, якая ёсць на домабудуўнічым камбінаце. Яны ж адзілі ў эксплуатацыю на праспекце Фрунзе серыю дамоў з будаванымі памяшканнямі (магазінамі, прадпрыемствамі бытавога абслугоўвання). Яны ж будуць мікраараёны па Смаленскай шашы Віцебска і каля Новаполаца.

Буйнапапулярнае домабудаванне ў рэспубліцы дасягнула праектнай магутнасці. Архітэктары, праекціроўшчыкі, канструктары актыўна яго ўдасналяваюць.

У Магілёве забудаваны мікраараён Магілёў-2, пачата забудова мікраараёна «Мір», праектуецца новы жылы раён Лупалава... (Я ўжо сьведома не прыводжу шырокавядомыя прыклады будаўніцтва ў Мінску і ў новых гарадах Вялікай хіміі!)

Вось што азначае: архітэктур — чалавеку.

А ў аснове ўсяго гэтага — сардэчная запікаўленасць, гаспадарчы падыход да справы. Таму так рашуча ўскрываюцца недахопы, шукаюцца шляхі падыходу да нявырашаных праблем архітэктурі (будуўніцтва).

Якія ж недахопы трэба пераадолець? Якія праблемы вырашаць? Вось што гавораць пра гэта ўдзельнікі з'езда.

В. Чарнышоў (Віцебск): сетка культурна-бытавога абслугоўвання не паспявае за будаўніцтвам жыллёвай часткі мікраараёна.

С. Баткоўскі (Мінск): добраўпарадкаваныя мікраараёны — на нізкім узроўні; дужа многа арганізаванай і ўпраўленчай займаюцца адным і тым жа раёнам; адсюль — пераборчасць, якая ўрашце прыводзіць да няправільнай тэхналогіі.

ГАРАДСКАЯ САМАДЗЕЙНАСЦЬ — ВЕСЦЫ

Брэсцкі сельскі абласны савет прамысловы і ўпраўленне культуры, прамысловага аб'екта і камунальна аб'ектаў конкурсу на лепшае абслугоўванне працоўнікаў вёскі гарадскіх калектываў мастацкай самадзейнасці.

Устаноўлены пераходны прыз і тры прэміі. Паступілі першыя заяўкі. Мяркуюцца, што ў конкурсе прымуць удзел больш чым 50 калектываў. Кожны з іх выступіць у вёсцы не менш дзесяці разоў.

Брэсцкі маладзёжны народны ансамбль танца і гарадскі хор дэле ў Пружанскім раёне першыя конкурсныя канцэрты.

П. НИКАЛАЕВ.

ВІНШУЕМ 3 УЗНАГАРОДАЙ

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР за заслугі ў развіцці савецкага вынаўленчага мастацтва і ў сувязі з пяцідзясяцігоддзем з дня нараджэння галоўны мастак Беларускага дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балета Чамадур'яў Яўген Рыгоравіч узнагароджан Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Саюз архітэктараў Беларусі і іх госці — калегі з Масквы, Ленінграда, Украіны, Малдавіі, Літвы, Эстоніі, Казахстана. У рабоце з'езда ўдзельнічалі сакратар ЦК КПБ, старшыня Бюро ЦК КПБ па і

РУСКАМУ КНИГАДРУКАВАННЮ — 400 ГОД

3 ВЫТОКУ — У КНИЖНЫ АКИЯН

Лісток календара за 1 сакавіка па-ведзілі нам: «400 год назад (1564) выйшла ў свет першая дакладна да-таваная друкаваная руская кніга «Апостал», выдадзеная Іванам Фё-дараўм і Пятром Мсціслаўцам. Печат-ка рускага кнігадрукавання». Четы-рохсотгоддзе рускай кнігі — ха-валючае, радаснае, незвычайнае для нас свята. Што напісаць пра яго, як расказаць пра тое, што значыць для нашчадкаў, гэта значыць для нас, та-ка са сакавіцкі дзень 1564 года, калі на свет з'явілася першая руская дру-каваная кніга?

У цэнтры Масквы стаіць пом-нік, на пастамента якога напіса-на: «Рускуму першадрукарю Івану Фёдараву». Недалёка ад помніка, на

вуліцы 25-га Кастрычніка, захавалася незвычайнай архітэктуры будынак — былы «Друкарскі двор», дзе Іван Фёдараў і яго палпчнік, калега і памочнік беларус Пятро Мсціславец і сакавіка 1564 года знялі са свайго друкавальнага станка першы экзэмпляр «Апостала». Кніга была надрукавана ў дзве фарбы — чорную і кінавар. Роўны прыгожы шрыфт, стройнае змяшчэнне набору, выразны друк, пісьменнасць (у «Апостале» няма ніводнай друкарскай памылкі), з гус-там выканане афармленне зроблі гэтаю кнігу выдатнейшым творам рускай нацыянальнай культуры.

Але ў той сакавіцкі дзень чаты-рыста гадоў таму назад здарылася нешта невымерна большае: нарадзі-лася кніга. І вось цяпер мы святкуем яе чатырохсотгадовы юбілей.

Догі і пакуты шлях прайшла руска-я кніга. Неўзабаве пасля выхаду «Апостала» і Пятро Мсціславец і Іван Фёдараў і Пятро Мсціславец вымушаны былі пакінуць Маскву. Паўны час яны працавалі ў Заблудаве. Пазней Іван Фёдараў выехаў у Львов, дзе і памёр у 1583 годзе.

Мінула больш стагоддзя з дня вы-хаду «Апостала», і ў «Друкарскім дв-оры» ў Маскве выйшаў першы нумар рускай друкаванай газеты «Ведомасці аб ваенных і іншых справах», а праз некаторы час, у 1707 годзе, тут жа выйшла дзве кнігі, набраныя ўжо грамадзянскім шрыфтом, які ўвёў Пётр I.

Друкаваная кніга паскарала развіццё рускай грамадскай думкі. Добры пачатак у канцы XVIII стагоддзя на-клала кніга А. Радзішчава «Падарож-жыя ў Пецярбург» у Маскву. Пасля яе ўбачылі свет нягледзячы на цензу-ру, базавыя кнігі, кнігі-агітатары і пра-пагандыстаў светлых рэвалюцыйных дзён.

І ўсё ж акі да Кастрычніка 1917 го-да кніга ў Расіі заставалася даступнай толькі абмежаванаму колу грамад-ства — памешчыкам, буржуазіі і не-вялікай колькасці рэзчынаў. Пер-вакласна ж большасць народа —

цімная, непісьменная маса сялян і рабочых — заставалася пазаўважнай кнігі і іншага друкаванага слова. Ім былі даступны толькі любаван-базар-ныя карцінкі і кніжкі. Неадрама в-ялікі рускі паст-дэмакрат Нікрасаў з надзеяй марыў аб тым часе, калі

...мужик не Блюхера
И не милограда глупого —
Белинского и Гоголя
С базара пошлется.

Такі час прайшоў. Сёння мы ўсе на-родна адзначаем свята кнігі. Цяжка нават нагадаць прыклад, які най-больш ярка сведчыць бы аб тым, што кніга ў нашай краіне набыла сабе мільёны і мільёны адданых, шырыць і ўдзячных сяброў. Бадай, няма ў нас дома, кватэры, сям'і, дзе б не было пеліцы, эгажэры, шафры, а то і стале-жоў ва ўсе сцены з кнігамі. У метра-палітэбусах, трамваях, цягніку пас-ажыры едуць з кнігамі. Тысячы чы-тальнікаў заліў і бібліятэка штотдзінна наведваюць мільёны чытачоў. У кні-гарнях — натоўпы людзей. За пед-сяцімі выданнямі — чаргі. Стоты-сячых паўмільянаў, мільянына ты-сячы кніг — якая капіталістычная краіна можа пакаліцца падобнай з'явай!

Так, сапраўдны кніжны акіян створ-іў у нашай краіне для задаваль-нення патраб працоўных. З 1918 па 1960 год у СССР выдадзена каля 1,6 мільяна кніг тыражом больш 34 мільярада экзэмпляраў. Кожную мінуту з друкарскіх станкоў сыхо-дзяць тысячы старонак новых кні-г, якія друкуюцца ў нашай краіне на 89 мовах народаў СССР і на 47 мовах народоў свету. У сярэднім штотдзінна ў нас друкуецца 3 мільёны 400 ты-сяч экзэмпляраў кніг. Кожная чацвёр-

тая кніга, што выходзіць з друкарнаў свету, — наша, савецкая кніга.

Надзвычай яркія прыклады рос-квіту друкарскай справы ў Беларусі. Калі ў 1913 годзе на 100 малавек бы-ла выдадзена 1 кніга, дык у 1962 го-дзе — 203. У будучым годзе выд-авацца рэспублікі выпусціць больш 20 мільянаў экзэмпляраў новых кні-жак.

Юбілей акіяна...
Кнігу ў нас чытаюць усе: вучо-ныя і пісьменнікі, мастакі і артис-ты, інжынеры і ўрачы, рабочыя і кал-гаснікі, моладзь і школьнікі. І не толькі чытаюць, яны любяць і па-важваюць кнігу, сабраваюць з ёю, уда-ляюць ёй. Кніга — неад'емная частка жыцця і побыту савецкіх людзей. Вось чаму яе 400-гадовы юбілей свят-куе ўся наша краіна. Свята гэта пе-чалоса вучыць у дзіцяці, а заканчыць 5 мая закладчай помнік Івану Фё-дараву ў Львова.

Шырока адзначаецца гэтае свята і на беларускай зямлі, на зямлі Ге-оргія Скаржына, які нягледзячы на др-агавы рускага кнігадрукавання, кнігу яго «Грамадзяскі бокс», выдадзеную ў 1517 годзе ў Празе, ў вычы-це на нашым зямліку. Цяпер яна эн-эходзіцца ў экспазіцыю юбілейнай вы-стаўкі, якая адкрыта ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Ул. І. Леніна. Та-кая выстаўка наладжана ва ўсіх аблас-ных, гарадскіх, раённых і сельскіх бібліятэках рэспублікі.

У надзёлю, 1 сакавіка, у гарадах і раёнах Беларусі пачалася дзімада кні-гі, прысвечаная юбілею. У многія кні-гарні Мінска прыйшлі ў гэты дзень пісьменнікі. У кнігарні № 11 на вулі-цы Карла Маркса сустракаліся з па-купнікамі Ул. Карпаў, Т. Хадкевіч і

Ул. Шахавец, а ў магазіне № 6 па вуліцы Кірава — А. Вложыч, П. Пан-чанка і Я. Васіленак. Аду з такіх су-стрэч, якая адбылася ў Цэнтральнай кнігарні горада, зафіксавана на здым-ку фотакарэспандэнт І. Змітроў. Тут сустракаліся з чытачамі Ул. Корбан, М. Калачыніч, А. Бажко, А. Марці-навіч, М. Веданосаў, Л. Прошка. Пі-сьменнікі разказалі аб сваёй працы, чыталі свае новыя творы, давалі ау-тографі.

Свята кніжных імён працягваецца. Дарагае гасця — кніга — ідзе да людзей.

Адна са старанітых...

На сустрэчы ў Цэнтральнай кнігарні.

ДА ЮБІЛЕЮ КАВЗАРА ПОБАЧ З ШАЎЧЭНКАМ

У 1850 годзе, калі Т. Р. Шаўчэнка знаходзіўся ў арыбурскай сысылцы, Аляксей Чарышшоў, яго сябра па Акадэміі мастацтваў, намаляваў з на-туры карціну, якая лютым загніла і цяпер вядома па рэпрадукцыі, зробленай з копіі і змешчанай у 1911 г. у краўкаўскім часопісе «Свят словян-скі». Мастак паказаў Каўзара ў ак-ружжы яго сямельных таварышаў — Ю. Кавальскага, Т. Вернера, Л. Тур-на і інш. На карціне ёсць і белару-скія знаёмыя Шаўчэнка. Гэта — Бра-ніслаў Залескі і Балтазар Каласініч.

Пра дружбу вялікага Украінскага паэта з ураджэнцам Слуцкіна Б. За-лескім ужо нямаю скажана белару-скім даследчыкам С. Александро-вічам. Значна менш вядома пра Б. Ка-ласініскага. Кандыдат гістарычных на-вуц В. А. Дзіўкаў у сваім артыкуле «Шаўчэнка і польскія нацыянальна-вызваленчы рух» (зб. «Тарас Шевчен-ко», М., 1962), спецыяльна на мас-коўскіх архівах, зважана толькі, што Каласініч быў памешчыкам Ліска-га павета, вучыўся ў Ліскаўскай гімна-зіі і ў 1846 годзе быў арыштаваны як «місэр» замежных рэвалюцый-ных арганізацый.

Дадатковыя звесткі пра Балтазара Каласініскага і яго рэвалюцыйную дзейнасць на тэрыторыі Беларусі ёсць у выяўленчым паміж Т. Р. Шаўчэнка і яго рэвалюцыйнаму таварышам Л. М. Пятрычэвічу, які ў 1833 годзе ўзначаль-ваў паўстанцкі атрад на Літвіне. Гэтыя ўспаміны яшчэ ў дарэвалю-цыйны час друкаваліся на старонках газеты «Дзвіжнік віленскі» ў апрацоў-цы Софіі Кавалеўскай.

Аказваецца, дружба паміж Т. Р. Шаўчэнкам і Б. Каласінічам не была выпадковаю. Яна абумоўлівалася агульнаю барацьбою, удзелам у р-валюцыйнай барацьбе. Т. Манюшка ўспамінае, што ў 1846 годзе Каласініч ўзначальваў патрыятычны рух у Ліскаўскім паеве. У сувязі з гэтым ён быў арыштаваны ў фальварку Садзі-мы і эвалдзены ў «вечнай салдаці».

З. МАРТЫНАВА.

З МУЗЕЯ — У КВАТЭРЫ

У Маскве, ў Цэнтральнай выставачнай зале (былы Манеж), адкрылася выстаўка «Мастакі — народу», на якой экспануюцца творы выяўленчага і прыкладнага мастацтва з фонду выйгрышаў першай Усеаюнаўскай мастац-кай латарэі.

На выставцы — карціны вядомых майстроў: «Бэз» І. Грабара, «Вечар у гарах» С. Чуйкова, «Перажымаючка» Ф. Раўшніківа, «На Сенежы» Г. Ніскага, «Бамбей. З акна гасцініцы» А. Герасімава, «Зацілі пралескі» А. Грыцька і іншыя.

Прадстаўлены тут і работы беларускіх маста-коў. Сярод іх — пейзаж «Марозны дзень» А. Гу-геля, «Нацюрморт з куманцом» Б. Малікіна, пе-стаж «Ноч у парку» народнага мастака БССР А. Марыска, «Пейзаж» народнага мастака БССР В. Ціпрыя.

Пасля 15 сакавіка ўсе экспанаты выставкі пакі-нуць Манеж. Яны будуць разасланы тым уладаль-нікам латарэйных білетаў, на шчаслівыя нумары якіх выпадзець выйгрышы.

Ігарыён БАРАШКА,
наш маскоўскі карэспандэнт.

З РЭСПУБЛІКАНСКАЯ МАСТАЦКАЯ ВЫСТАВКА В. ЛЯТУН. Партрэт Веры Барсумовай (гінс).

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

2 3 сакавіка 1964 года

МІСЦА ПЭРАКАНАУЧА, ЦІКАВА

...Спачатку здаецца, што ў старо-га інжынера Іесепа ўсё ўжо ў мі-нулым — і праца, і мары, і само жыццё. І жыць ён толькі для свайго дачкі Агнес, таму што пераканаў сябе, быццам без яе яна падлазе.

Але першае уражэнне падманлі-вае. У хворага старога, які перанёс шмат гора, ёсць і больш вялікая мэта ў жыцці. Гэта станаўчыца я-на ў той момант, калі ў яго дом уваходзіць Незнаёмы. Усё перані-мае Імгненна праіснасці перад ва-чыма Іесепа: голас Незнаёмага, прам на яго Ілбе не пачае су-спінаць — у дом увайшоў іст яго жонкі. Ні даражыняў, ні маюцца, ні змена пражывання не могуць утаіць сапраўднага аблічча забой-цы.

Першае жаданне Іесепа — ва-біць кат. Але на яго ілху стана-ўчыца дачка Агнес — істота рэлі-гійная і паслухмяная. І ўсё ж ката націскае заслуханае нара...
Іесепа, Агнес, яе жаніх, адна-радні інвалід ваіны Іна Сейта і Незна-ёмы — перш і п'есы нямецкага дра-матурга Германа Раўдгафта «Намі-сар федральнай паліцыі». На сцэ-не Гомельскага драматычнага тэ-атра гэты спектакль паставіў ды-рэктар Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута П. Беніша. Антыяўны, антыфашысцкі харак-тар п'есы, складаны ілхы, прай-здзеныя героіні ад паслухмянасці да актывнага барацьбы са злом, — усё гэта патрабавала вялікай і ста-раданай работы.

У спектанці амаль няма рэ-жысёрскіх «трунаў», але зроблены ён добра і прадэманта. Гэта адно-сца і да афармлення спектанці, і да музыкі, і да пабудовы мізансцэ-наў.

Але задача рэжысёра шырай-шая — яму неабходна памачы ак-цёрам пазнаць сваіх герояў у раз-віцці, якая адрознівае іх характары, і а гэтай задачай П. Беніш, трэба аддаць яму належнае, у асноўным справіўся. Праўда, іншы раз яму не хапае вопыту або настольнасці.

Іесепа ў спектанці — чалавек з ужо сфарміраваным пэўным све-тапоглядам. Калі ён ілхы сабе вельмі далёкім ад якой бы там ні было барацьбы. Адна толькі раз ён спрабаваў зрабіць штосьці пера-існае — скажаў у патаймным па-кі наверх свайго дома камуніста Гор-на. Ён залічыў за гэта страшна-най пані. Цяпер у пакой вясці партрэт жонкі з жалобнай істуж-кай, а сам Іесепа некалькі гадоў пра-сідзеў у фашысцкім канцлагеры. Але ён не абнававаўся ў гэтым Горна — чалавек, з-за якога ён фактычна так падірпеў. За сабаі-стым вялікім горам ён здолеў уба-чыць прычыны ўсіх няшчасцяў на яямлі — фашызм.

Дзве сцэны вельмі дакладна вы-значаюць характар Іесепа. ...Стары, нямоглы чалавек, якога сей-той ілхы нават звар'яцелым, адзінока сядзіць у крэсле. Перад яго вацыма, як у кіно, праходзіць кадры недаданага мінулага — цені на экране паказваюць доўгія жонкі. Гра ваіны, яркая музыка І. Стра-вінскага з «Вясны свішчанага» без слоў вызначаюць, што прыня-тае героя. Гэтая сцэна цалкам ар-адэвае яго далейшы паводзіны і ўчыны. У ім, роўна вялікі запас жыццёвых сіл і нявысціха да фа-шызму, ён вельмі любіць дачку, даверлівы і нават тронны наўны ў адноснах да яе, але ён не прымы-рама цвёрды і жорсткі, калі пазнае кат.

Такога Іесепа пазнавае глядачам артыст А. Капалан. Праўда, ён ма-тычна, празмерна лёгка (гэта ж пр-ярэчы перананіям героя) пад-даецца ўтварам дачкі не рабіць самаеуду, а аддаць зланычцу ў ру-кі ўлад.

І сапраўдны суддэй, які га-ворыць ад імя мільянаў ахвяр ваіны, станаўчыца Іесепа — Капалан, калі ўваходзіць у пакой, дзе спіць Не-знаёмы, у той самы пакой, дзе на-лежыць хавацца Горна і адкуль ён чуў, як катуець жонку.

Іесепа не крычыць. Ён суровы і стрыманы. Ён вядома, разуе, што былы гестапавец мацнейшы за яго фізічна, але ён не баіцца. Ён ведае сваю маральную ілху, сваю праўдзівасць, і ён судзіць. І выно-сіць прысуд.

Сцэна суда, мне здаецца, з'яў-ляецца асноўнай у спектанці, і мае рэчыю рэжысёр, арганізаваўшы на ёй. У маленькім пакойчыку старо-га дома ідзе жорсткі бой паміж сі-ламі міру і сіламі ваіны. І ўдзяль-нікі яго, і гледачы разумеюць усю важнасць гэтага бою.

Іесепа сядзіць нерухома. Ко-жнае яго слова — гэта бязлітас-нае абнававанне.

Імгненна гэтым запамінаваўца і барацьбам — запамінаваўца Іесепа — Капалан. І калі ў пачатку спектанці артыст выгледвае трохі рэжысёрскім, дык у апошніх сценах ён паўстае чалавечым, які сам пе-ражыў многае і ведае цану спакою і міру.

Незнаёмы — артыст В. Бялоў — стараецца ўвесь час (нават да таго, як пазнаў Іесепа) здавацца беска-партым. Але ілхы раз гэтыя бес-капартнасць станаўчыца звычайнай разважана, а часам артыст пачае свайго хворага бацьку, які спакой-на зносіць яго бурна і нават ад-маўляецца ад сабятэга ішчэна тэатральна-мастацкага інстытута. Дзеця ішчэны і спаюю ў сваім доме гатова нават дараваць кату. Але бацька неадступны, і яна па-

стаць яе. У гэтым паводынку праўда перамагла. Менш да-снавала распрацавана сцэна па-вядынка Незнаёмага з Янам. Я не хаду папараці артыста за неда-раўнаю бойку — яна паставіла спецыяльна запрошаным трэнерам па барацьбе і нічога агульнага з мастацтвам, на жаль, не мае. Га-ворна ідзе пра тое, як пайшоў Незна-ёмы з дому. А пайшоў ён чамусьці ілху пераможа, пераступіўшы праз нерухамага Яна. І ён забывае пра суд, які толькі што адбыўся над ім. Мы ведаем, што ў такіх, як ён, ёсць ілхы аленуцы і абароны, якія даюць ім высокую пасты ў За-ходняй Германіі, але мы ведаем і тое, якія палітычныя гэтыя людзі, якія яны баюцца вырыцца. Незна-ёмы тут, зрабіўшы яшчэ адно зла-чыства, павінен быў уцякаць дал-ей ад гэтага дома. І толькі ра-патоўны паруў Агнес, якая, нарэш-це, вырашыла помсціць, лагічна за-варшае ілху забойцы.

Агнес, бадай, самы складаны ха-

чынае верыць у яго справядлі-васць. Сама прапануе перадаць зла-чыццу ў рукі праваасуддзя — на-вохць такім чынам вызваліць свой дом ад «грэху», ад расправы з ка-там. І раптам — пісьмо ад жонкі Гэрна. Горна арыштаваны. Шырока распішчаныя вочы, у ілху пры-цельна вядзе і гней. І горчы. Па-цярпелі крушэнне ўсе іе ўваўнілі ад прыстойнасці і законнасці, яна стала злосная і бязлітасная. І не панадуе аб гэтым. Ад гэтага часу і назаўбеды іе даверлівасць да лю-дзей наогул пераарла ў давер да бацькі, да Горна і Яна і да такіх, які яны.

Іна Сейта, жаніх Агнес, іграе Г. Бічурны. Ён просты, не любіць гучных слоў. Збыты, ён гатовы кі-нуцца назадагон за Незнаёмым. Кахаючы Агнес, ён захаліаецца ёю, калі даведваецца пра іе ро-дзіну. Рабочому чалавеку заўсёды быў невавіцы фашызм, гэтую ду-мку падраісвае ў сваім героі Г. Бічурны.

Сцэна за спектанці (адлева направа): Агнес — І. Астраўмава. Іесепа — А. Капалан, Незнаёмы — В. Бялоў.

Фота В. БАРАНОВСКАГА.

Я ўспамінаю спектанці і ба-чу перад сабою горада Іесепа. Агнес з іе прасвятленым, перакананым у перамогу Яна. Не артыстаў, якія выноваюць іх ролі, а Імгненна гэты артыст і ў гэтым тансма заслуга рэжысёра спектанці П. Беніша і мастака А. Сылчыва.

Я не ведаю, якую ацэнку паставіў строгі экзаменатар рэжыс-ёру за яго дыпломную работу. Але я ўваўняю, што са сцен Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута выйшаў яшчэ адзін цікавы мастак.

Гомель.

Д. РАДЗІНСКІ.

АД ЗНАЁМСТВА — ДА ЗБЛІЖЭННЯ

З кожным годам шырыцца працэс узаемадзейня савецкіх нацыянальнай літаратуры. Таму зусім зразумела тая цікавасць, якую зраўняе наша літарату-рыя грамадзесць да пытанню перакладчыцкага майстэрства і творчэснага асэнсавання вад-зельнай работы нашых пераклад-чыкаў. Летась, напрыклад, у іраніе выйшла 1.500 пераклад-ных кніг, у тым ілху 800 у пе-ракладах на мовы народаў СССР.

Пастаяннае развіццё ўсіх форм культурынага супрацоў-ніцтва народаў, актывнае ўзаема-ўзагаганне і абліжэнне нацыя-нальных культур і літаратуры — гэта надзённая праблема наша-га культурнага будаўніцтва.

Натуральна, што пытанні пе-ракладу не выходзіць са старо-нак нашых літаратурных выдан-няў. Адно з гэтых пытанняў — падрыхтоўка перакладчыцкага кадры — і абмярновавалася ня-даўна на ўсеаюнаўнай нарадзе, якая праводзілася саветам па мастацкаму перакладу пры Саю-зе пісьменнікаў СССР.

Удзяльныя наравы абмярнова-валі, якой павінен быць праграма курса тэорыі і гісторыі мастац-кага перакладу. На абмярнова-не былі паставлены праграмы і паведамленні аб вопіце вы-кладання тэорыі і гісторыі мас-тацкага перакладу ў Ленінград-скім, Беларускам, Тбіліскам і Ерэванскім універсітэтах. У аб-меркаванні прынялі ўдзел прад-стаўнікі Міністэрства вышэй-шай адукацыі СССР, вуч Мас-квы, Тарту, Ташкента, Кіева, вядомыя тэарэтыкі і практыкі перакладу, аўтары праграмы па мастацкаму перакладу Літа-ратурнага інстытута Імя М. Гор-кава.

Г. Гачычылдае (Тбіліс) рас-працаваў праграму, якая адлю-строўвае стройную канцэпцыю станаўлення рэалістычнага пе-ракладу і яго гісторыю ў Грузіі. Ці цікаваасцю было выслухана яго паведамленне аб вопіце падрыхтоўкі маладых пераклад-чыкаў у Тбіліскам універсітэце.

А. Фёдараў (Ленінград) і Э. Аз-наўрава (Ташкент) таксама прадэманстравалі цікавыя пра-грамы па мастацкаму перакладу.

Д. Фактаровіч (Мінск) прапа-наваў праграму, якая асыляе тэорыю і гісторыю мастацкага перакладу як агульнафалагіч-ную дысцыпліну, а пераклад — як фактар узаемадзейня літ-эратуры. Ажыўлены абмен дум-камі выклікала дапаўненне да праграмы курса мастацкага пе-ракладу ў ВДУ імя Ул. І. Ле-ніна — розныя рэфераты і творчыя заданні па перакладу. Удзяльныя наравы былі прад-стаўлены работы беларускіх студэнтаў, прысвечаныя пе-ракладу з Шаўчэнка, Вернаса, Міцкевіча, Шаўчэнка, Гейне, Я. Купалы, А. Сент-Экзюпэры, Ю. Туўма, Э. Мекжальска, Ш. Броўні, М. Таіна, А. Куля-шова.

У размове, якая некалькі дзён ішла ў Цэнтральным До-ме літаратуры, прынялі ўдзел А. Гагаў, Г. Гачычылдае, Л. Мікрчан, А. Куртна, В. Рос-сель, Е. Эткінд і іншыя. Л. Мікрчан унёс каштоўную прапанову прыступіць да абме-ну студэнтамі паміж вуч саюз-ных рэспублікі. Г. Гачычылдае паведаваў, што пачатак такой справе пакладзены: адбыўся аб-мен групай студэнтаў паміж Тбі-лісі і Рыгай. Прадстаўнікі Міні-стэрства вышэйшай адукацыі СССР М. Папоў адначыў на-рысуючы ініцыятыву тых кафе-драў і вучоных саветаў вуч рэ-спублікі, якія знайшлі магчы-масць увесці спецыяру па мас-тацкаму перакладу.

СОТАЕ ПРАДСТАЎЛЕННЕ

На вышнім спектанці ў Кіма-віцкім раённым Доце культуры Маргалеўскі абласны тэатр паказаў п'есу М. Гарульска «Калі люба». Гэта соты пазна п'есы белару-скага драматурга ў абласным тэатры.

НАДРУКАВАНА
У ЧАСПІСЕ

У другім нумары «Полымі» спыняюць увагу вершы Аркады Куляшова, і адна з іх пачынаецца так: «Крыж дэўна для таго, што хадзіць бы ўногуле звесці пазіцыю лірыка да ўзроўня зарыфмаванай аўтабіяграфіі...» З другім зарыфмаваным аўтабіяграфічным «я» — юнак, хадзіць хадзіць... А бо мы ж помнім («Слова да Аб'яднаных Нацый») урачыстае: «Сын у мяне нарадзіўся, хай ведоўць...» Але паэт і тут адрываецца да свайго лірычнага героя і даўрае яму выказаць пэўны свае пачуцці і думкі. Аўтар проста ці ўскосна размаўляе: «калі б я быў халасцяком і пакутваў аб заручонах з другім...» Тады ў яго і з'явіліся права і падставы задумацца самому і прымусяць задумацца чытаць аб непахісных халасцяцкай, якое не дазваляе чалавеку заставацца ў аўтабіяграфічным крыжы і самоты. Лірычны герой прызнаецца, што даўрае сяжыцы (а яна — «дзіцячы мар таварышча»), здаваўся б, назаўсёды гэты варок:

Дзявочых сэрцаў і што і ніколі
З яе пачынаюць стужкі не сяду.
І прыстаў я, а яна маўчала.
Наперад бег я, а яна — назад.
Там днём, адкуль яна пачынае
Прышоў канец у вачышчы прасяды.
Перадася хвалілі яноу
У сталіцы шыроку раму —
Гасінец-шлях... А ён куды упадае?

Лірычнаму «я» паэта хочацца аразумець не нікіна, а на ўласным вопыце акаанамарнаці жыцця. Ён набліжаецца да філасофскага роздуму, бо ўсё перанятыя ім трымаў пераказана яго, што і калі ты ні «хадзіў у юнацтва», у адзін пару даверлівых спадзяванняў і мар, усё робіта там пачатам шырокай раны, іма яноі — сталіцы, там адрываецца перад табой схаваў ад колішняга падлетка «гасінец-шлях» у неабсяжым свет вялікага жыцця.

«А ён куды упадае?» — трывожнае пытанне.
Каб спыніцца перад ім, лірычнаму герою Куляшова даваўся шмат чаго лабацьчы на яямі. Ад летучынка-гарозы, што сустраў «на сотай вярсе» загаралую длазучыну; ад юнага і велікі «добрага чалавека», «ні жыў калі граніцы двух сьветаў» — «нашага» і «іхнага» і з мукі рашучасцю рыхтаваўся сустраць свой «ранак высокі» ваенных выпрабаваньняў; ад байца, які вырабывае «сцяг брыгады» і, сустрачыў роднага сына у

Дэвіз: «Яны і яны»
А Самадзельныя артысты Мінскага Дома культуры працягваюць рэпертуарны выступы з канцэртаў у Салігорску. Яны пачыналі «Хірургію» на А. Чахува, жартоўную сямку «Па-савецку», выканалі беларускія песні.
В. ДАКІНОС.
А У вёсцы Вялікіх Ліскава раўна лядоў сьляк і амагараў музэю Вягдзевічова, Браты Павел, Адаф, Іааніма і Станіслаў іграюць на кларэце, скарпцы, шам-балэх і баян. Сямейны аркестр часта выступае на канцэртах мастацкай самадзейнасьці.
А. ЖАЛКОУСЬКІ.
А У мінскім кінатэатры «Перамога» адрылася выстаўка лепшых работ студэнтаў мастацкага вучылішча. У іх у прыватнасьці «Каласныя будаўнікі» В. Чырыкіна, «Пасля скоду» В. Шарановіча, «Працоўны будні» В. Нована, «Мара» І. Мазунова, «Ваданой» В. Сталюкова.
П. БАРОДА.
А У Валынскай раённай бібліятэцы створан туртон «У сьвечце нудунага», Нядзюна ў памшанініні Дома культуры адбыўся музычны рэпер — «Успаміны сучаснага часу» І. Чырыкіна. Амагараў музэю праслухалі ў грамзапісе «Поры года» паглядзець мініфільм «Мара» І. Мазунова, «Ваданой» В. Сталюкова.
С. ФРЭНКАХ.
А Матэіўскі абласны драматычны тэатр адзначыў 60-годдзе і нарадзіння мажыццёты сьпэцыяльнай канцэртаў, Волчы сэрца гадоў працуе ён у тэатры.
М. МАДЗЕВ.
А Пры сародзі шыкоце № 9 у Барысаве артыставаны тэатр лялек. Адбыўся першы паказ. Школьнікі паставілі спектаклі «Мара» і «Варшавяне» у тэатры лялек 60 юнак артыстаў.
А. БЕНЯНСОН.

тылу ворага, ба-
ляк адчувае,
як той б'яцьць
«і па сэрду май
мы таксама», ад пасталелата гра-
мадзяніна краіны-пераможцы, яко-
му надзеяць заўважыць «кры-
жы... Нарачай нажучы, ад чала-
века, нікому калісьці вдалася
быцьць усё ў гэтым жыцці даволі
аразумела, лірычны герой наблі-
жаецца да самых складаных пытань-
няў сучаснага жыцця асобы, гра-
мадства, сьвету.

Куляшоўскія пэізыны і неспа-
койны роздум лірычнага «я»,
умоўна нажучы, падключаны да
правадоў высокага — напружаны,
якія існуюць ніпростай настроі лю-
ды, прыдае і, што павялічыла. І
калі рывой пачаў аб'явіць «вяс-
на-нава ўзв'язанне і ў асабістых па-
кутах зраўнае да прабабанне на-
шага часу: «Траба ўперад іці»,
толькі ўперад іці!», калі ён ад-
ночы назаўсёды пазбавіў сябе
права «на дэўна ўтвару ў жыцці»,
дык паэт тым больш ўсвядоміў,
што адмыслова дзіцячы час бес-
калопных пошукаў лясных і тра-
ба шукаць адказу на складаныя
пытанні.

Шмат якіх з такіх пытаньняў —
адвечныя тэмы лірычнага паэзіі.
Напрыклад, роздум пра жыццё і
смерць у Куляшова ў апошніх яго
вершах гэтая тема набывае ўсё
больш выразнае гучанне. І не ў ад-
ным, а ў двух плахах. Пагроза но-
вай мучаснай сьмерці ваіны — і
«вось яна», смерць, над Зямлёю.
Гэтай пагрозе супрацьстаяць Ча-
лавец (я называў бы яго ў вялікай лі-
тары). Ён мае сьлёз і гонар скаваць,
што Зямлю яму выпала «націць»,
падобную на мяк, ахаленую вад-
родным жахам, які хворую, загор-
ваць у кумах».

Галаткі, як сьведзі і арбітры,
Дарма з трыбуны высокі і сядзе
Гладзіць на падняк мой
І вачышчы,
Я на дэўна для іх знаёмы жарт,
Шар круткі, як гаварыць
Дубоўка —
Яшчэ пасачым мн, чаго ён варгі!

Чаму я прывёў менавіта гэтыя
рады, сьмачу потым, а зараз яшчэ
чытаць з новага верша «Лес ад-
палаў і чорны стаў...» Неяк па-
добраму сучаснаму, сьнінныя ві-
тэры напаліночы ветразі на гэтай
паэтычнай шкуне! І таму куляшоў-
скі радзі «пра старое» ў паэзіі
прымусяюць мяне думаць так, як
раней я ніколі не думаў. У вершы
«бабна лета» паліць лісьце на
бязрозах, і тыя голыя «смакаюць
хмар, гатовыя зарыцьца ў іх пры-
ны ад бескарысных сьлёз і хмар»,
Лірычны герой працягае:

Дэнь залатых, раскіданых на сьвечце,
Не шчока мне — з дэро
І я тавоі, як дэро трымаючы вочы,
Пераступіць ішчэ ў адну папу
Свайго жыцця, пакінуўшы ў ювечце
Прытоўку маю аб вечным лесе.

Верш, здаваўся б, на «адвеч-
но» тэму, у ім ёсьць агульна-
чалавечы пафас. Аднак чытач па-
дзяляў ўсім сэрцам скаваць паэ-
та ад іма лірычнага героя. Памян-
наўсёдыным роздумам люду і аб
ваіне і міры, аб жыцці і смерці і
маім уласным гэтым вершы — бы-
ццам успышка «вольтавай дугі»:
Былое асветлена па-новаму!

Я — матчыні сьпеў, я — матчыні
трывогі,
Я — матчыні гнёў, які ўставаў
на ногі,
Гнаў смерць на Заход — у лару
— Трапілаво пугай перамагі!
Дыміліся сьмі фантоў дэрогі
Ва мнэй, які дыміліся шыры, —
стаў багачэйшы на валывы патэн-
цыял, на сьведчанае разуменне слы-
жыцы перад пагрозы ваіны і
смерці, — слы, якая здольна не
дазволіць, каб «зямлю пера-
тварылі ў бомбасховішча, міль-
ярд прыпак — у маўнівы пры-
сак мільярд калыск — у мільярд
маглі».

У нечым вельмі істотным лірыч-
ны герой паэзіі Куляшова значна
паастаў. Ён не адмаўчае і ад
горнага вопыту свайго пакаленьня.
Яму дарагі нават пах і смак таго
пальню, які «...нікая смагай з
вуснаў не сгарыць». Наўрад ці не-
калі, «на сотай вярсе» свайго
юнацтва, адчуваў такое герой паэ-
та. Гэта — з нільбэга душаўнага
вопты, «Палынь не трыба ні млы-
на, ні зводкам», яго гаркотаю га-
ротныя жонкі «ад груду і адвадзі-
валі дзяцель, каб стаць хутчэй маг-
лі жы на нас!», Народная, што-
дзённая і жыццёвая прада лірыч-
на і споведзі набывае філасофскае
абгуляччэнне. Бо з ім, з палыном,
былі хлапчук прайшоў «ад пер-
шых кронаў пад бацькоўскай лавай
да баявых сцягоў, што мы са сла-

ваі, не падаючы, неслі праз ваю-
н». Гэта вельмі дакладна: «не па-
даючы».
Зноў — радкі, за якімі лангуг
асацыятыўнага роздуму. Мабыць,
ножны шыры чалавек прынае,
што ёсьць у яго на вуснах гэты
смак палыну, — у кожнага «свой».
Ён пагодзіцца з лірычным героем
Куляшова, і чытачы яго спод-
ведзь, заўважыць, што нікі «па-
лынь» не павінен весті цябе ў ма-
ленькі свет пакрыўджанага і пом-
слага «я», да жаданія ўлады над
іншымі, да славы і да багачы.
Самаахвратная любоў да людзей і
адказнасьць за свае ўчынкы перад
сабой і перад усімі — вось лад пра-
чучыў і настрою лірычнага ге-
роя паэзіі Куляшова. Бо жыццё
паказала, што «дэўнаўнага слава
аранку днюе ў мяне, а падвэрж-
нае ў другога», сэрэбра ж «зле
раскошай, і сьця яго і адзета,
толькі бедна патхненнем — ад-
ноным багачым паэтам».

Нахненне... Яно таксама бы-
вае розным. Бывае кіпучым і шум-
ным: вольна і сьмачу яго! Бы-
вае паглыбленым і строгім: учы-
тайся і падумай, Лірыка апошніх
год створана Куляшоўскім імяна
ім пён гэтая нахненна. Калі
раней яго нават самай лепшай
творы былі даходлівыя «адрэзы» і
ва ўсёй іх маштабнасьці, церапін-
ны завуць вартца да іх. Нельга,
вядома, узводзіць сьцяну паміж імі,
аддаваць перавагу адным перад
іншымі, і ўсё ж больш вабяць мяне
складаная праблематыка і паглы-
бленае мастацкае майстэрства таго
у Куляшова, што я, хоць і ўмоўна,
але ўпэўнена называю філасоф-
скай лірыкай. Яна пазбавіла па-
сіўнай суарнасьці і прымірэн-
чых матываў, сур'ёзна чалавечна
і ўнутрана актыўна, Нездарна
паэт гаворыць:

Псаў і лірычны нікі піром,
Пама свае франтавы
Піром і літыком, а цяпер дэмком
Адзавьвае ськібы дзяцель,
Я — матчыні сьпеў, я — матчыні
трывогі,
Я — матчыні гнёў, які ўставаў
на ногі,
Гнаў смерць на Заход — у лару
— Трапілаво пугай перамагі!
Дыміліся сьмі фантоў дэрогі
Ва мнэй, які дыміліся шыры, —

Цінава, што гэтыя «снібы дж-
кніа», новыя вершы выканавіцца
Куляшоўскім чачей за ўсё, калі
такі можна скаваць, у манеры гра-
фікі. Янылісь, сьняжым, «Слава-
нікі» ці «Валды аб знойдзенай
падкаве» саступае месца больш
лаўнацінам, стрыманаму маўню.
Магчыма, гэта і дамагае паэ-
ту пазбегчы пагрозы меладрама-
тызму і не дае панаваць чульвым
настроям за кошт мужнай пэсі-
розуму аб сабе і аб сваім часе.

Рочаснасьць уздэнічча на ча-
лавека больш уладана за творы
мастатва, Гэтую высьнову М. Г.
Чарнышэўнага крытыка паўрае
даволі часта. Але ж не варта за-
бываць, што харастае «прекрас-
ное» у навінтараваным выглядзе
сустраецца не на кожным кроку.
Мастак адрывае нам яго ва ўзе-
масувалях з чалавекам, праз ус-
прыняцце чалавека, паказвае, як
кануць кінематграфісты, забуючы-
ны планам. Тады харастае жыц-
ця аказвае ішчэ больш глыбокі
ўплыў на нас. І ў гэтым — вы-
хавачая роля мастатва. Мне здаец-
ца, што лірыка Куляшова выка-
вае прызначэнне выхавача, бо
абуджае ў чалавеку глыбокае э-
моцыйнае абавязку людзей. За вер-
шамі — трапятко сэрца і ўстры-
вожаны роздум нашага сучаснага.

У кожным цэку і на кожнай змене
Мінскага камвольнага камбіната ёсьць
грамадскія рэспублікальнікі літа-
ратуры. Нядзюна яны падылі вынікі
свайей работы за мінулы год. Пэсе-
дчанне і значок «Лепшы рэспублі-
кальнік кнігі атрымаў Тамара Алякс-
сэва і Рах Рэмезыч з аддзельнага
цэха, Рах Касцюк з тэцкага цэ-
ха і іншыя. Граматамі рэйкама кам-
самола адзначаны Рыта Ерш і Ліля
Колерава з тэцкага цэха. Каштоў-
ны пэдэрунк атрымаў Тамара Гар-
бачова з круціцкага цэха, Нэдзя
Сямбэ з прэдзільнага цэха.
На эдымку грамадскія рэспублі-
кальнікі Галя Чужак і Ніна Бычан-
кова падбіраюць літаратуру ў кні-
чным магазіне № 6. Злева — загадчы-
ца ськлада Святлана Шчуплік,
Фота Ул. КРУКА.

У нас німаля сціпны,
унутра сабраныя лю-
ды прымусяць ікі
у калірытэ стварае пры-
емную атмасферу ўваж-
лівасці і каліцы ўваж-
нага ветліва. Вос-
там ведаем мы нашага
налегу па працы, аперат-
ар Міневіч стужа ар-
хінальна-дакументальных
і навукова-папулярных
фільмаў Яўгена Паўла-
віча Салова.

Яго можна сустраць
усюды: на заводзе, у кал-
гасе, у дзіцячых яслях,
у аэрапорце, налі прыбы-
вае замочан дэлегацыі
у нараванскі і браслаў-
скіх рыбакі, у вёсцы
Белавэжскай пущы і
ішчэ ў самых розных і
нечыяных месцах, куды
заідае яго нестараюна
прафэсія кінааператара.
І кожны, хто працаваў
разам з Саловым у
час кіназдымаў, з цэп-
лыні і ўдзячнасьцю га-
ворыць пра гэтага сла-
боўнага чалавека з до-
рым ветліва і посьрам
і вярбай да сабе ўсмеш-
кай.

Мірышчы шлях Яўге-
ні Паўлавіча заваяваў
і прэсты. Да ваіны ім працаваў тонамар па металу ў
Аршанскім вагонарамонтным дэпа. Захапіўся жыва-
пісам і фатаграфіяй. Паступіў на аператарскі факультэт
Усесаюзнага дзіцячага інстытута кінематграфіі,
дзе займаўся ў тэорыі майстэрні старэйшага савецкага
кінааператара-крэатара Г. Лявчанова. Потым — пер-
шым самастойны работы ў Салова на здымках мас-
тацкага кіно Аляксандра Роу. Далей — ваіна...
Волгаград, Сьнежань 1942 года. Халодны, прахалылі
порахам туманы. Тут, на беразе Волгі, вырашэцца лёс
не толькі ўстаў савецкага народа, але і кожнага савецка-
га грамадзяніна пасобку.
Імяна ў гэты цяжкі і адзіны для краіны час Яўге-
ні Паўлавіч Салова падае заваў у прысьві прыныць

У НАРОДНЫХ ТЭАТРАХ

Цікавы гэты сезон у народных
тэатрах рэспублікі. Амаль усе
калектывы працягваюць новыя
спектаклі. Адначасна ідзе пра-
цягаванне п'ес, якія артыстамі пры-
нясе гледачоў. Вось што паве-
дамаюць амагараў самадзейнай
сцены.

Мінск. Ідуць апошнія рэпетыцыі
спектакля «Таня» па п'есе А. Ар-
бузава на сцэне Палтава культуры
аўтазавадаў. Паўнасьцю падрых-
таваны дэкарацыі і касцюмы.
Прамы ера адбудзецца на першым
тыдні сакавіка.

Орша. Спектакль «Дзень адпа-
чынку» па п'есе В. Катаева амагараў
сцены ільнякомбіната паказваў
28 рэзоў. Спектакль «Балы і гу-
ляе» Шклова, Вябіска, Талачына,
Цілер у тэатры ідуць рэпетыцыі.
П'есы «Уліць без правіў», У твор-
чых плаках артыстамў значна
таксама п'еса «Крыльбёкі куран-
та», апэрата «Марскі вузел», Хут-
ка пачынуцца рэпетыцыі і гэтых
спектакляў.

Багушэўск. П'еса «Васа Жалыз-
нова» прынятула ўвагу маско-
ва амагараў сцены. Праходзіць
рэпетыцыі. У спектаклі будуць за-
няты М. Грынкевіч, В. Лаўчыньскі,
К. Турсава, В. Вермік і інш.

Баранавічы. Праз некаторы час
адбудзецца артыстамў амагараў
рэпетыцыі. У спектаклі будуць за-
няты М. Грынкевіч, В. Лаўчыньскі,
К. Турсава, В. Вермік і інш.

Венгерскі дакументалісты пры-
слалі беларускім сьлідам німак
з дэўнаўна нова магутна
экспэратанцыі ў Венгры. Гэтыя
кадры ўключаны ў часпіс.

Яго ў члены КПСС... Яўгені Паўлавіч разам з наступна-
чар арміяй прайшоў лангуг да перагі над гэта-
лаўскімі помышчымі і сьноўны ваіну на беразе Ціхага
акіяна, калі была разгромлена Японія...
Мінула амаль дваццаць гадоў. Я. Саловаў усё гэтыя
гады на прадым іраі дэлаўнага фронту. Сотні сь-
тоўнах фільмаў і для кінаперыяды, дзасцікі дакумен-
тальных фільмаў. І ў кожным з іх — хвалючае апавя-
данне пра нашага сучаснага, пра ўсё новае, што нара-
дзёцца сьнінным жыццём.
Цілер Яўген Паўлавіч здымае дакументальны фільм
аб брыгадзе камуністэцкай працы Мінскага вёлазава-
рхтучага правадчы над карцінай аб горадзе вялікай
кіміі — Светагорску.

МАЛАДОСЦЬ НЕ ЗГІНУЛА...

Да 50-годдзя з дня нарадзіння Генады Шведкіна
На Беларусі няма ніводнага для дзяцей пра негрыцянскага
самі і, якая б не паслала на фран-
ты Айчынай ваіны сваіх верных
сьмоў.

Поплеч са сваімі рускімі, бела-
рускімі, украінскімі братамі ад-
важна змагаўся і малады яўрэіскі
савецкі паэт Генадзь Швед-
кіна. Быў ён радавым куля-
мётнай роты. Дзясцікі калі
вёскі Дзавешкі на Смален-
шчыне ёсьць узгорак. Там па-
хаваны 11 настырчына 1942
года паэт, які за два гады да
гэтага, у роздуме аб жыцці,
пісаў аб сабе:

Мой сьліб прамавіць пра
халю мажычын!
«Быў простым ён хлопцам
і братам мамі»...
Генадзь Барысавіч Шведкіна на-
радыўся 4 сакавіка 1914 года
у Ізабруйску.
Сестры Генады ўспамінаюць,
што першы свой верш «Успаміны» ён
напісаў у канцы студзеня 1924 го-
да. 9-ці гадовы хлопчык пісаў гэ-
ты верш і горка плаваў, уручаю-
чы смерцю Ільча...
Кажуць, што вочы — гэта душа
чалавека. І сапрады, у шырока
адкрытых, бланкітных вачах Ге-
нады сьвятлілася яго душа — шырака,
ясная, даверлівая. Быў ён незва-
чына прыгожым і сціплым жан-
кам. Я вядола яно, што яго добрага
намемавольскага сьліба — і вельмі
здольнага паэта. Быў ён аналэны
у жыцці, у маладосці. Помню,
ён часта паўтараў словы свайго
любимага паэта Эдуарда Вагрынь-
ка: «Маладосць не згінула, мала-
досць жыць!»

Г. Шведкіна працаваў рабочым
на будоўлях Біраблжана, вучыўся
на літаратурным факультэце
Мінскага педінстытута, працаваў
журналістам у газэце «Піонер
Беларусі» і навуковым супра-
цоўнікам у Інстытуце мовы і літа-
ратуры Акадэміі навуў БССР.
Потым — ваіна, фронт, кулямётная
рота.
Г. Шведкіна напісаў дзве кніжкі
вершаў: «Старт» (1936), «Вер-
шы» (1939), а таксама паэму

ПЛЁН МІНУЛАГА ГОДА

Адбыўся аб'яднаны сход секцыі
паэзіі, прозы і крытыкі Саюза піс-
мэнікаў БССР, на якім былі паве-
даваны літаратурныя вынікі мінулага
года. З гледжання паэзіі і прозы за
1963 год выступілі навуковыя супра-
цоўнікі Акадэміі навуў БССР І. Раль-
ко і П. Дзюбіна. У абмеркаванні
дакладаў прынялі ўдзел А. Валогін,
Р. Бярэзкін, Ф. Куляшоў, В. Кавален-
ка, В. Івашына, А. Бачыла.
М. Луцкіна, які выступіў у заключ-
чэнне, падыў вынікі абмеркавання,
адзначыў, што гаворка была карыс-
на, і выказаў пажаданне, каб такі
гадавыя агляды літаратурнага
стапі традыцыяй.

— Яна хворая...
Чырыкіна сказаў шіха-шіха, але голас яго пра-
граміў нібы страў. Мікалай Мікалавіч крута па-
вярнуўся, кінуў да Чырыкіна.
— Я табе пакажу, погань, хваробу! — прастан-
наў скрозь зубы старшыня і штурхнуў у кут
Чырыкіна.

— Мікалай Мікалавіч... Што вы робіце?!
— Не чапай гэтую дзрэню! — грывінуў стар-
шыня.
— Я ведаю, што дзрэн, — адказала Саша, па-
магаючы Чырыкіну ўстаць.
— Бог усё бачыць, — шэптаў Чырыкіна.
— Нельга гэтак, таварышым, — умяшаўся Мілі-
ціянер.
Доктар павярнуў Сашу:

— Прынясьце, калі ласка, насілікі. — Падняў-
шыся з крэсла, выйшаў у першы пакал. Калі фоб-
чы Марю, сказаў ёй: — Забіром яе.
— Куды? — заваўвалася Мар'я. — Я не дам...
— А м я ў шэпе пытаць не будзе! — злосна кі-
нуў Мікалай Мікалавіч. — І ты, Чырыкіна, збі-
райся.
— Не пасуду, Я не зланыцца. Арміштоўваць не
мадзе права.
Старшыня глянуў на Чырыкіна. Міліціянер
заўважыў гэты позір, аразумеў, чым можа ўсё
скончыцца, і шіха павярнуў.

— Пакурыце, таварыш старшыня, на вуліцы.
Мы дамовімся...
— Вас ніхто не арміштоўвае, — сказаў міліція-
нер. — Падзельце ў рэсп, паўтараю.
— Пра што гутарыць? — Я інавалі...
— Бачу. Ды воль не вядома, як вы жыліце тут.
Не працуеце. Хто корміць вас? На якія грошы
жыцьце? Людзі кажуць, што бадавецца на вёс-
ках...
— Я веруючы.
— Гэта раша права. Толькі ў нас усё працягуюць.
Дык і вы, тут такі абставіны, што з вамі неаб-
ходна пугатарыць.
Прылілі насілікі, Саша апынула Юльку. Бялю-
ча было глядзец, які вісела на ёй адзене. Скуднэ

ла Юлька. Знясілела. Доктар падняў Юльку, па-
клаў на насілікі.
— Як пух...
— А пад вокнамі і ў дзвярах стаялі калгаснікі.
Слухалі, удыхалі...
— Калі б Чырыкіна сам захварэў, дык пабег
бы ў балыччу.
— Бачыла яго ў аптэцы, лекі купілаў...
— Гэта Сашка ўсё расказала...
— Сэрчык вельмі... Даўно гаварылі, што траба
гнаць Чырыкіна.
— Куды ішчэ? Ён у другую вёску пойдзе. А та-
му кіба не дзюваў?
— Насілікі вынеслі з дому і паставілі ў машыну.
Міліціянер устаў, Чырыкіна сідзеў на лаўцы, апу-
сціўшы галаву, і бышам нічога не бачыў.
— Цібе нічэ раз запарышчэ? — злосна спытаў
Мікалай Мікалавіч. — Уставай... веруючы...
— Бог усё бачыць... адказваў Чырыкіна і пай-
шоў да машыны.

Прафэсар Маладонка прыходзіць у клініку
рана.
Сейна пачынінутка пачалася, як звычайна, у
дзевяць. Асістэнт Астанечкі кортака далажыў аб
выніках рэнтгенаўскай кіжкі хворага, якая
правазлі ў клініку з дыягназам правабокай
колікі. Потым гаварылі пра дзве апэрацыі апенді-
цыты, якія зрабілі ўчоры.
Далажыў аб кінавай хворай хірург Пратасаў.
— Калі яна наступіла? — спытаўся Маладонка.
— Учора ўвечары, Іван Міхайлавіч. Ён пры-
вёз і Грыму верталетам. У прыёмным пакоі
нічога вядома не ўдалося маўчыць. Назвала-
ся толькі Юлія Нішыняна. Дваццаць гадоў.
— Якая, кажале, у яе вага?
— Дваццаць чатыры кілаграмы...
У манірэнчэ-зале загаварылі.
— Па сутнасці, прывезлі косякі.
— Так, Іван Міхайлавіч.
— Значыць, дыягназ не ўстаноўлены?
— Не.
Маладонка прыкусьці губы і незадаволена гля-
нуў на Пратасава. Той апынуў галаву. Безу-

моўна, ён разумеа, што дыягназ павінен быць
станавлены аразум, калі не ў прыёмным пакоі,
дык у палатэ. Але ўночы Пратасаў не дзяжуріў,
і да таго ж, хворая вельмі дзюна і не разму-
ля. Акрамя ўсяго, Пратасаў адчувае сьбе ў ад-
дзяленні яшчэ не зусім моцна. Ён усюго год, як
скончыў інстытут. Практыка ў яго невялікая.
Але Маладонка задаволены маладым урачом —
ён настойлівы, прававіты.

Пасля пачынінуці Маладонка сказаў Прата-
саву:
— Хадзем, Аляксей Пятровіч, паглядзім тваю
хворую.
Удвая пайшаў ў палату.
Маладонка сёў калі хворай. Неікі момант яны
моўчкі глядзелі адна на аднаго. Маладонка уваж-
ліва разглядаў сьхі, жоўты твар з вострым ма-
ленькім носікам, вялікі пахлавыя вочы, бланкіт-
ную жылку на скроні. У ёй ры

